

ROLUL STRATEGIEI NAȚIONALE DE SECURITATE PENTRU SECURITATEA NAȚIONALĂ A STATELOR UNITE ALE AMERICII

General de brigadă (ret.) conf. univ. dr. Plamen BOGDANOV

Universitatea de Biblioteconomie și Tehnologii ale Informației
Sofia, Bulgaria

DOI: 10.55535/GMR.2022.4.02

Lucrarea analizează natura și rolul Strategiei naționale de securitate în cadrul securității naționale a Statelor Unite ale Americii, în diferite perioade istorice ale dezvoltării țării și ale relațiilor internaționale. Au fost studiate strategiile naționale de securitate ale SUA de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial până în prezent și, pe această bază, s-a ajuns la concluzia că, astăzi, s-a extins sfera scopurilor strategiei, ceea ce evidențiază importanța și rolul acestui document fundamental pentru securitatea națională a țării.

Cuvinte-cheie: strategie, securitate națională, SUA, mediu de securitate, armament nuclear.

INTRODUCERE

Securitatea națională a Statelor Unite ale Americii este definită ca termen colectiv care cuprinde atât apărarea națională, cât și relațiile externe ale Statelor Unite ale Americii, cu scopul de a câștiga: „*un avantaj militar sau de apărare asupra oricărei națiuni sau grup de națiuni străine; o poziție favorabilă în relațiile externe; sau o postură de apărare capabilă să reziste cu succes acțiunilor ostile sau distructive din interior sau din exterior, evidente sau sub acoperire*” (*Doctrine for the Armed Forces of the United States*, 2017, pp. GL-9 – GL-10, *DOD, Dictionary of Military and Associated Terms*, 2019, p. 150).

Sistemul de securitate națională al țării a fost conceput după cel de-Al Doilea Război Mondial pentru a face față provocărilor globale de securitate la acea vreme. Astăzi, putem rezuma că acest sistem include organizațiile, structurile și procesele care guvernează luarea deciziilor, bugetarea, planificarea și execuția, precum și supravegherea de către Congres a activităților legate de securitatea națională (Dale, 2008, p. 1). Un element cheie al acestui sistem este reprezentat de documentele de orientare strategică în domeniul securității naționale. În ierarhia acestor documente, Strategia națională de securitate a Statelor Unite ale Americii este un document fundamental.

Este important să urmărim rolul Strategiei naționale de securitate a SUA în diferite perioade istorice și, mai ales astăzi, în lumina schimbărilor moderne din mediul de securitate.

STRATEGIILE NAȚIONALE DE SECURITATE ALE SUA DE LA ÎNCEPUTUL ANILOR 1950 PÂNĂ LA MIJLOCUL ANILOR 1980

Bazele securității naționale a SUA au fost puse prin Actul de securitate națională din 1947. Respectivul Act a reorganizat forțele militare și agențiile de informații ale guvernului SUA după cel de-Al Doilea Război Mondial.

În 1947, Legea privind securitatea națională adoptată de Congres a stabilit ca președintele să prezinte anual un „*Raport privind Strategia națională de securitate*”. Scopul a fost ca administrația să informeze poporul american cu privire la cele patru elemente ale politicii sale externe și ale concepției de securitate națională: politica externă, angajamentele la nivel mondial și capacitățile naționale de apărare

INFORMAȚII ȘI SECURITATE

ale Statelor Unite ale Americii necesare pentru a descuraja agresiunea și pentru a implementa strategia de securitate națională a SUA; utilizările propuse pe termen scurt și lung ale elementelor politice, economice, militare și de altă natură ale puterii naționale a Statelor Unite ale Americii pentru a proteja sau promova interesele și îndeplinirea scopurilor și obiectivelor stabilite; adecvarea capabilităților Statelor Unite ale Americii pentru implementarea strategiei de securitate națională a SUA, inclusiv o evaluare a echilibrului între capabilitățile tuturor elementelor puterii naționale a SUA menite a sprijini punerea în aplicare a strategiei de securitate națională; alte informații, în măsura necesității, pentru a ajuta la informarea Congresului cu privire la chestiuni legate de strategia de securitate națională a SUA (Pavel, Ward, 2019).

Astfel, în Statele Unite ale Americii, de la începutul anilor 1950 până la mijlocul anilor 1980, au fost emise periodic documente strategice legate de securitatea națională, de obicei la începutul mandatului fiecărui nou președinte.

Directiva prezidențială NSC-68 „United States Objectives and Programs for National Security”/„Obiectivele și programele Statelor Unite ale Americii cu privire la securitatea națională” (1950)

Pe baza ideilor și opiniilor diplomatului și istoricului american George Kennan, la 14 aprilie 1950, Consiliul de Securitate Națională al președintelui Truman a elaborat primul document strict secret notabil – Directiva NSC-68 „Obiectivele și programele Statelor Unite ale Americii cu privire la securitatea națională”. Documentul descria, în detaliu, contextul strategic al Războiului Rece, luând în considerare intențiile și capabilitățile atât ale Statelor Unite, cât și ale Uniunii Sovietice, și prezenta posibile cursuri de acțiune, însoțite de evaluări (Dale, p. 2). Directiva includea nu numai aspecte militare, ci și elemente politice și ideologice, cu accent pe componenta *hard* a puterii și, în special, pe forțele militare considerate ca fiind necesare pentru a descuraja Uniunea Sovietică.

Documentul afirma că „avantajele militare ale primei lovituri fac necesară o stare de alertă permanentă, astfel încât să ne putem utiliza toată puterea asupra inamicului... În faza inițială a unui război nuclear, avantajul inițiativei și al surprizei va fi enorm” (Perov, 1989).

Strategia represaliilor masive (1953)

După investirea președintelui Eisenhower, în 1953, și revizuirea, timp de o lună, a politicii de securitate națională, la 30 octombrie, în același an, președintele a aprobat Directiva strict secretă NSC 162/2 „Un raport către Consiliul de Securitate

Națională al Secretarului Executiv privind politica fundamentală de securitate națională”. Documentul prezenta o nouă strategie, cunoscută sub numele de strategie „New Look” a lui Eisenhower.

Noua strategie a fost anunțată la 12 ianuarie 1954 de către secretarul de stat John Foster Dulles Consiliului pentru Relații Externe, acesta declarând că: „Decizia principală trebuie să se bazeze, în primul rând, pe marea noastră capacitate de a riposta imediat, în locuri și cu mijloace la alegerea noastră” (Sokolovski, 1971, p. 78) și adăugând că SUA își vor apăra aliații prin aplicarea „descurajării prin puterea represaliilor masive” (Office of the Secretary of Defense, 2012, pp. 5-6). Astfel, noua strategie a devenit cunoscută ca cea a „represaliilor masive” sau strategia „loviturilor masive de răspuns”.

Noua strategie (documentul NSC 162/2) sublinia geopolitica și puterea de tip *hard* drept fundamente ale menținerii valorilor și stilului de viață americane, precum și ale cultivării libertății în afara granițelor (Lettow, 2021).

Potrivit strategiei, SUA urmau să execute represalii masive și represalii instantanee, neexistând nicio zonă protejată în care forțele inamice s-ar fi putut adăposti în cazul unui atac nuclear.

Strategia adoptată prevedea pregătirea și desfășurarea unui război nuclear general numai împotriva Uniunii Sovietice și a altor țări socialiste.

Astfel, administrația Eisenhower a adoptat prima strategie nucleară a SUA. Principala idee a strategiei era aceea că amenințarea cu folosirea armelor nucleare reprezenta un puternic factor de descurajare.

Strategia răspunsului flexibil (1961)

În ianuarie 1961, președintele Kennedy a preluat puterea în Statele Unite. Ca urmare a sporirii capabilităților nucleare ale Uniunii Sovietice și a întăririi rolului factorului „vulnerabilitate”, a fost adoptată, în același an, o strategie cu un grad mai mare de realism, respectiv Strategia răspunsului flexibil.

Potrivit unuia dintre creatorii strategiei, generalul Maxwell Taylor (șef al Statului Major al Forțelor Terestre și președinte al șefilor Statelor Majore Întrunite, din 1962), aceasta implica o utilizare proporțională a forței militare în raport cu amploarea pericolului (Taylor, 1961, p. 38). Noua strategie oferea, în cazul în care era necesar, posibilitatea de a duce un război nuclear general și limitat, cu și fără utilizarea armelor nucleare tactice.

În conformitate cu strategia, SUA trebuiau să mențină capacitatea de luptă a forțelor sale la un nivel la care era probabil să se afle forțele inamice. Țintele prioritare ale loviturilor nucleare nu urmau a fi orașele, ci obiectivele

militare. În plus, strategia urmărea să-i forțeze pe sovietici să oprească agresiunea, sub amenințarea de a le fi atacate orașele.

Odată cu noua strategie, administrația președintelui Kennedy și, în special, unul dintre reprezentanții săi proeminenți, secretarul Apărării, McNamara, au abandonat ideea unei „lovituri de răspuns masive” și au adoptat ideea unui „răspuns flexibil și gradual”.

Strategia națională de securitate a descurajării realiste (1971)

La 20 ianuarie 1969, Richard Nixon a preluat funcția de președinte al Statelor Unite ale Americii. La momentul respectiv, se atinsese o paritate strategică aproximativă între Statele Unite și Uniunea Sovietică. Acest aspect a forțat administrația Nixon să depună eforturi consistente pentru a depăși noua situație strategică, să revizuiască forțele nucleare, convenționale și doctrina strategică ale SUA, precum și prioritățile strategice, cum ar fi planurile de apărare, pentru a răspunde realităților, în condițiile unei economii a SUA în declin și ale unui buget federal redus.

Nixon a adaptat politica externă și pe cea de apărare a țării la noua situație. Astfel, a proclamat așa-numita Doctrină Nixon, pe baza strategiei sale pentru pace și a principalelor elemente sau piloni ai acesteia – „putere”, „parteneriat” și „dorința de a negocia”.

Pe baza Doctrinei Nixon și a strategiei președintelui pentru pace, Statele Unite ale Americii au adoptat, în 1971, Strategia națională de securitate a descurajării realiste.

Principalul scop al noii strategii era acela de a „asigura, prin putere și parteneriat, securitatea Statelor Unite și a aliaților și prietenilor săi din Lumea Liberă. Aceasta urmărea să descurajeze – și, în cele din urmă, să elimine – folosirea forței militare ca mijloc prin care o națiune căuta să își impună voința în raport cu alta. Urmărea să descurajeze războiul, dar să asigure capacitățile necesare protejării națiunii [americane] și a intereselor acesteia, în cazul în care descurajarea ar fi eșuat” (National Security Strategy of Realistic Deterrence, 1972, p. 2).

Strategia opțiunilor nucleare limitate (1974)

Statele Unite ale Americii monitorizaseră îndeaproape dezvoltarea programului sovietic în domeniul rachetelor. Primul test efectuat de Uniunea Sovietică, în august 1973, cu încărcături multiple dirijabile independent (multiple independently targetable re-entry vehicle/MIRV) pe rachete balistice intercontinentale (intercontinental ballistic missile/ICBM), la 5 ani de la efectuarea unui test similar în SUA, a generat îngrijorare la Pentagon.

La o conferință de presă din 10 ianuarie 1974, secretarul Apărării, James Schlesinger, a descris jurnaliștilor amenințarea ce plana asupra rachetelor balistice intercontinentale Minuteman ale SUA. Potrivit acestuia, SUA aveau nevoie de armament de contraatac în măsură să permită lovituri decisive asupra rachetelor intercontinentale sovietice. Schlesinger se referea la dotarea Forțelor de rachete strategice ale SUA cu capacități menite a executa „prima lovitură nucleară selectivă”, ținând seamă de noul tip de război – așa-numitul „război nuclear limitat”.

Modificările aduse strategiei SUA au fost adoptate de Nixon într-un document strict secret, Memorandumul NSDM-242 cu privire la planificarea și angajarea armamentului nuclear, semnat la 17 ianuarie 1974. Se spera ca noua strategie să reprezinte baza stopării cursei înarmărilor și a negocierilor în acest sens. Practic, după cum reieșea din memorandum, aceasta nu reprezenta o schimbare majoră în strategia nucleară a SUA, ci, mai degrabă, o dezvoltare a politicii existente.

Documentul includea planificarea a două tipuri de utilizare a armamentului nuclear: planificarea pentru utilizarea în condițiile opțiunilor nucleare limitate și planificarea pentru războiul general.

Relativ la elementul de noutate al strategiei – planificarea pentru utilizarea în condițiile opțiunilor nucleare limitate, memorandumul preciza că, „în cazul apariției unui conflict, cel mai important obiectiv legat de angajare este de a urmări încheierea războiului cât mai curând, în termeni acceptabili pentru Statele Unite și aliații acestora, la cel mai mic nivel fezabil al conflictului. Acest obiectiv necesită planificarea unui spectru larg de implicare a opțiunilor nucleare limitate, în strictă conexiune cu sprijinirea măsurilor politice și militare (incluzând forțele convenționale) pentru controlul escaladării” (National Security Decision Memorandum 242, 1974, p. 2). Respectiv optiuni urmau a face posibil ca SUA să desfășoare operații nucleare selective și să comunice inamicului hotărârea de a rezista agresiunii.

Mai mult, potrivit memorandumului, opțiunile pentru angajare nucleară limitată ar fi trebuit să țină câteva ținte vitale ale inamicului sub controlul amenințării cu distrugerea ulterioară de către forțele nucleare supraviețuitoare și să permită controlul asupra momentului și ritmului de execuție a atacului, pentru a lăsa inamicului posibilitatea de a-și reconsidera acțiunile.

Strategia de contracarare (1980)

În ianuarie 1977, administrația președintelui Carter a preluat puterea în Statele Unite ale Americii. În timpul mandatului său, Carter a emis o serie de directive cu scopul de a pregăti SUA pentru război nuclear.

Ultima dintre acestea, Directiva prezidențială 59 (PD/NSC-59) cu privire la politica de angajare a armamentului nuclear, semnată la 25 iulie 1980, anunța Strategia de contracarare a SUA, stabilind, de asemenea, o nouă politică (manieră) de angajare a forțelor nucleare.

Directiva a reprezentat un pas important în evoluția politicii de angajare a forțelor nucleare ale SUA într-un război nuclear și a impactului acesteia asupra menținerii descurajării în anii 1980, cu precădere în lumina dezvoltării arsenalului de armament strategic și a capacităților sovietice. Se preciza că obiectivul fundamental al politicii SUA în domeniul strategic rămânea descurajarea nucleară. Directiva includea cerințe, acțiuni, principii și scopuri referitoare la noua strategie.

Noua directivă arăta că o planificare generală de direcționare adecvată pentru implementarea strategiei de contracarare ar avea ca rezultat capacitatea de a alege să plaseze *ponderea majoră a răspunsului inițial pe țintele militare și controlul țintelor*.

Categoriile de ținte militare, cu opțiunile derivate în dependență de particularitățile diferitelor teatre, care ar fi trebuit acoperite de planificarea angajării forțelor nucleare, erau următoarele: forțe nucleare strategice și la nivel de teatru, inclusiv facilitățile pentru depozitarea armamentului nuclear; capacitățile militare de comandă și control, comunicațiile și capacitățile de informații; toate celelalte forțe armate, staționare și mobile; facilitățile industriale care asigurau sprijin imediat pentru operațiile militare pe timp de război. În plus, trebuiau prevăzute opțiuni pre-planificate, capabile de efort relativ prelungit sau de executare promptă, pentru atacurile asupra sistemului de control politic și asupra capacității industriale generale (*Presidential Directive/NSC-59*, 1980, p. 3).

Astfel, de la începutul anilor 1950 până la mijlocul anilor 1980, președinții americani au emis șase documente strategice cu privire la securitatea națională, având diferite denumiri (1950, 1953, 1961, 1971, 1974 și 1980). Într-o mare măsură, versiunile neclasificate ale acestora erau în acord cu prevederile Actului din 1947, referitor la securitatea națională, respectiv informarea poporului american cu privire la elementele de bază ale politicii externe și securității naționale ale SUA.

ROLUL STRATEGIILOR NAȚIONALE DE SECURITATE ÎN SECURITATEA NAȚIONALĂ A SUA DE LA MIJLOCUL ANILOR 1980 PÂNĂ LA ÎNCEPUTUL ANILOR 2020

Strategiile naționale de securitate ale SUA de la mijlocul anilor 1980 până la finalul secolului

Actul Goldwater-Nichols privind reorganizarea Departamentului Apărării a fost adoptat în Statele Unite ale Americii în 1986. A dat un impuls semnificativ dezvoltării forțelor armate – creșterea integrării și schimbarea organizației, instruirea, personalul, comanda și controlul.

Potrivit Actului Goldwater-Nichols, Strategia națională de securitate a SUA urma să fie prezentată Congresului și publicată anual. Se intenționa ca strategia să fie un raport asupra activității administrației în funcție și o prezentare a planurilor în domeniu. Documentul urma să fie elaborat de Consiliul de Securitate Națională, cu participarea directă a președintelui (Belova, 2007, p. 67).

Odată cu Actul Goldwater-Nichols, a fost schimbat scopul Strategiei naționale de securitate, pentru a reflecta mai clar schimbările din mediul de securitate global.

Evoluția strategiilor SUA pentru angajarea forțelor nucleare a continuat de-a lungul anilor 1980, odată cu dezvoltarea capacităților și a preciziei armelor nucleare, nu numai în Statele Unite, ci și în Uniunea Sovietică. Primele strategii ale SUA din această perioadă au reflectat atât confruntarea ideologică și militară dintre cele două țări, cât și procesul în curs de reducere a rachetelor nucleare cu rază medie de acțiune, precum și stagnarea economică a Uniunii Sovietice la sfârșitul Războiului Rece.

Din 1990, strategiile de securitate națională ale SUA au luat în considerare schimbările și incertitudinile din mediul internațional de securitate și crizele din fostele țări comuniste. Noile strategii au adaptat componenta militară a „*Marii Strategii*” a SUA la amenințările în schimbare și la noile tehnologii militare. Mai mult, au asigurat continuitate în domenii precum descurajarea, alianțele puternice, apărarea înaintată și proiecția forțelor. De asemenea, au reflectat semnele „*destinderii politice*” între Est și Vest la începutul anilor 1990, dar și incertitudinea existentă, la momentul respectiv, în mediul de securitate, aceasta fiind exprimată într-o serie de întrebări prezente în strategiile vremii, cărora trebuia să li se răspundă în anii următori, cu scopul a modela strategia de securitate pe termen lung a Americii pentru ultimul deceniu al secolului al XX-lea.

Din 1993, strategiile naționale de securitate au recunoscut existența unei „lumi unipolare”, dominată de SUA, iar accentul a fost mutat de la amenințările globale la provocările și oportunitățile regionale, instabilitatea regională reprezentând, din ce în ce mai mult, o amenințare la adresa intereselor și securității SUA. Proliferarea armelor de distrugere în masă era, de asemenea, privită ca o amenințare majoră la adresa securității SUA. Pentru a face față acestor amenințări, s-a avut în vedere menținerea unei prezențe robuste a forțelor americane în afara teritoriului național, nu doar ca forțe staționate permanent, dar și ca dislocări temporare, exerciții multinaționale, vizite la fața locului și alte activități bazate pe acorduri bilaterale (*National Security Strategy of Engagement and Enlargement*, 1994). Ca urmare, a început formarea unui tip nou, din perspectivă calitativă, de forță – așa-numita Forță de Răspuns (Dislocabilă), care, dacă era necesar, putea fi dislocată în timp util în apropierea unei zone critice.

Strategiile naționale de securitate ale SUA de la începutul secolului al XXI-lea până în a doua decadă a acestuia

În primele două decade ale secolului al XXI-lea, președinții SUA nu au prezentat un număr mare de strategii naționale de securitate.

Strategia din 2002 lua în considerare situația internă și internațională, viziunile și intențiile americane ca urmare a atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001, precum și operația multinațională în desfășurare din Afganistan și războiul împotriva terorismului global, în general. Având în vedere natura complexă a amenințărilor netradiționale, care le face extrem de periculoase, și căutând noi metode de a le contracara, strategia evidențiază conceptul de „război preventiv” (acțiuni preventive).

În 2006, președintele George W. Bush a prezentat a doua (și ultima în cele două mandate ale sale) Strategie națională de securitate a SUA. Regimurile dictatoriale, care ofereau mediul propice pentru răspândirea terorismului, au fost identificate ca o amenințare majoră. Iranul era considerat cea mai mare amenințare, programul său nuclear fiind necesar a fi oprit. Armata a dobândit o foarte mare importanță, ca mijloc de menținere a hegemoniei SUA, reafirmându-se dreptul de a desfășura acțiuni militare preventive, în caz de necesitate, împotriva unor amenințări vechi sau noi. Cu toate acestea, în noua strategie se declara că Statele Unite ale Americii nu vor recurge la forță în toate cazurile, pentru prevenirea amenințărilor emergente, fiind preferate acțiunile non-militare.

Cu privire la rezolvarea conflictelor regionale, strategia din 2006 includea trei niveluri de angajare ale SUA: prevenirea și rezolvarea conflictelor; intervenția

în conflict; stabilizarea și reconstrucția post-conflict (*The National Security Strategy of the United States of America*, 2006, p. 15).

Administrația Obama a elaborat, de asemenea, două strategii naționale de securitate (în 2010 și în 2015) pe timpul celor două mandate. Este important de reținut faptul că, odată cu venirea sa la Casa Albă, în 2009, Obama a deplasat accentul politicii externe spre rolul deciziilor internaționale, limitând, astfel, rolul Statelor Unite ale Americii în lume, ceea ce este vizibil în strategia din 2010. Strategia identifica terorismul internațional ca principala amenințare la adresa țării și perturbarea, dezmembrarea și înfrângerea al-Qaeda și a extremiștilor violenți afiliați în Afganistan, Pakistan și pe tot globul ca priorități. Rusia, China și India erau privite ca parteneri internaționali importanți, fiind reafirmată însă necesitatea de a menține superioritatea militară a SUA în raport cu actualii și potențialii adversari.

La începutul celei de a doua decade a secolului al XXI-lea, s-au înregistrat schimbări semnificative în relațiile internaționale, marcate de noua competiție între Statele Unite ale Americii, pe de o parte, și Rusia și China, de cealaltă parte. Respectivele schimbări au fost legate de activitatea Chinei în Marea Chinei de Est și cea de Sud, precum și de acțiunile Rusiei în Ucraina, incluzând anexarea Crimeii, în martie 2014 (Kamenarov, 2018). Evenimentele menționate au influențat major conturarea politicii oficiale a SUA.

În acest sens, strategia din 2015 pune accent pe decizia americană de a se baza pe „*leadershipul obținut prin oferirea unui bun exemplu altora*” (prin impunerea unor valori fundamentale, atât pe plan intern, cât și extern), cu „*parteneri adecvați*” (crescând, în același timp, numărul și potențialul acestora) și utilizând „*toate instrumentele puterii SUA*”. Armata americană trebuia să rămână dominantă în orice domeniu, însă strategia stipula clar că „*folosirea forței nu ar trebui să fie prima opțiune americană, dar că, uneori, ar putea fi opțiunea necesară*”. Aceasta urma să fie „*principială și selectivă*”, privită ca un element dintr-o gamă mai largă de instrumente (*National Security Strategy*, 2015, p. 8). Noua strategie trasa și abordarea SUA asupra relațiilor Washingtonului cu Rusia și China. Dezacordul cu Rusia, în contextul crizei din Ucraina, a dus la o schimbare semnificativă – de la dorința de a construi relații stabile cu Moscova, așa cum preciza strategia din 2010, la nevoia de a „*descuraja*” Rusia, în strategia din 2015, inclusiv prin „*creșterea prețului pe care rușii vor trebui să-l plătească pentru comportamentul lor*” și sprijinul acordat vecinilor Rusiei pentru a-și menține suveranitatea. Cu privire la China, se arăta clar că SUA sunt și vor rămâne o „*putere în Pacific*”, evidențiindu-se faptul

că tensiunile și riscurile din regiunea Asia-Pacific sunt în creștere (Grevi, 2015). În general, strategia din 2015 trasează principalele idei pentru o abordare fermă și cuprinzătoare a crizelor din regiunile cheie ale globului.

Președintele Trump a emis o singură Strategie de securitate națională a SUA, la sfârșitul primului an al mandatului său, care a durat din 2017 până în 2021. Strategia a ținut cont de competițiile politice, economice și militare în creștere cu care se confruntau SUA în întreaga lume. Și, de asemenea, de faptul că „China și Rusia contestă puterea, influența și interesele americane, încercând să erodeze securitatea și prosperitatea americană” (*National Security Strategy of the United States of America*, 2017, p. 2).

Printre provocările și tendințele cheie care afectau poziția SUA în lume, noua strategie a identificat: puteri revizioniste, precum China și Rusia, care folosesc tehnologia, propaganda și violența pentru a pune lumea în opoziție cu interesele și valorile americane; dictatori regionali care răspândesc teroare, își amenință vecinii și caută să dobândească arme de distrugere în masă; teroriști jihadiști care stârnesc ura pentru a incita la violență împotriva inocenților în numele ideologiei imorale și organizații criminale transnaționale care răspândesc droguri și violență în societățile noastre.

Strategia identifica patru interese naționale vitale pe care SUA trebuiau să le protejeze în lumea competitivă: protejarea poporului american, a țării și a modului de viață american; promovarea prosperității americane; păstrea păcii prin putere; avansarea influenței americane (Ib., pp. 3-4).

Aceste patru interese vitale menționate în strategie sunt denumite, de asemenea, „piloni”, reprezentând principalele secțiuni ale documentului. În general, Strategia națională de securitate a SUA din 2017, înscriindu-se în doctrina Trump „America First”, reflectă schimbările din situația internațională și politica de securitate în epoca post-Război Rece.

Criticile la adresa strategiei vizează și definiția acesteia – „mai multă competiție decât cooperare”. Potrivit analiștilor, strategia reflecta faptul că majoritatea resurselor necesare SUA, precum și propria activitate economică, nu sunt legate de Vest, ci de Emisfera Estică și, în special, de supercontinentul eurasiatic. Această caracteristică importantă a geografiei hegemoniei americane din ultimele decenii a determinat prevenirea apariției unei puteri hegemonice regionale într-o parte sau alta a Eurasiei ca element cheie al strategiei naționale a SUA. (Kamenarov, 2018).

Strategia națională de securitate americană la începutul anilor 2020

Noul președinte al SUA, Biden, a preluat mandatul în ianuarie 2021. La numai două luni de la preluare, în plină pandemie de COVID-19, acesta a prezentat un ghid al parcursului pentru următorii patru ani, *Interim National Security Strategic Guidance, Renewing America's Advantages*. Prin acest document, președintele prezenta viziunea sa relativă la modul în care America va acționa în lume, întrucât, așa cum se precizează în document, aceasta nu-și poate permite să mai fie absentă din arena globală. Documentul a fost dat publicității, chiar dacă începuse demersul de elaborare a Strategiei naționale de securitate, ceea ce generează supoziția că multe dintre ideile incluse în menționatul ghid vor forma baza viitoarei strategii.

Ghidul recunoaște că multe dintre cele mai mari amenințări cu care se confruntă America nu țin seamă de granițe sau ziduri, necesitând acțiuni colective. Se definește că pandemiile și alte riscuri biologice, escaladarea crizei climatice, amenințările cibernetice și digitale, perturbările economice internaționale, crizele umanitare prelungite, extremismul violent, terorismul, proliferarea armelor nucleare și a altor arme de distrugere în masă reprezintă, toate, pericole profunde și, în unele cazuri, existențiale (*Interim National Security Strategic Guidance*, 2021, p. 7).

În plus, se afirmă cu tărie că distribuția puterii în întreaga lume este într-un proces de schimbare, generând noi amenințări. China este definită ca devenind rapid mai asertivă și ca singurul competitor capabil, potențial, să-și combine puterea economică, diplomatică, militară și tehnologică pentru a reprezenta o provocare susținută la adresa unui sistem internațional stabil și deschis. Se consideră că Rusia rămâne hotărâtă să-și sporească influența globală și să joace un rol perturbator pe scena mondială.

Ghidul precizează că asigurarea securității naționale a SUA necesită: apărarea și cultivarea surselor ce stau la baza forței americane, inclusiv poporul nostru, economia noastră, apărarea noastră națională și democrația noastră de acasă; promovarea unei distribuții favorabile a puterii pentru a descuraja și a preveni ca adversarii să amenințe direct Statele Unite și aliații noștri, împiedicând accesul la bunurile comune globale sau dominând regiuni cheie; conducerea și menținerea unui sistem internațional stabil și deschis, susținut de alianțe democratice puternice, parteneriate, instituții multilaterale și reguli (Ib., p. 9).

Se afirmă că Statele Unite ale Americii nu pot face aceste eforturi singure și își vor revigora și moderniza alianțele și parteneriatele din întreaga lume. Se prevede că SUA vor contribui la susținerea, investițiile și modernizarea Alianței Nord-Atlantice și a alianțelor sale cu Australia, Japonia și Republica Coreea – care, împreună

cu celelalte alianțe și parteneriate globale, reprezintă cel mai mare atu strategic al Americii.

Mai mult, se precizează că Statele Unite recunoasc că interesele lor naționale vitale impun cea mai profundă conexiune cu regiunea Indo-Pacific, Europa și emisfera vestică și se vor angaja, din nou, în parteneriatele sale transatlantice, creând o agendă comună puternică cu Uniunea Europeană și Regatul Unit cu privire la definirea problemelor de astăzi. În Orientul Mijlociu, este avută în vedere dezvoltarea de parteneriate cu Israelul și parteneriate regionale pentru a descuraja agresiunea și amenințările iraniene, pentru a perturba al-Qaeda și rețelele teroriste aferente și pentru a preveni renașterea ISIS, precum și continuarea constituirii de parteneriate în Africa.

Pe lângă reangajarea față de alianțele și parteneriatele americane, SUA, așa cum s-a afirmat, vor acționa rapid pentru a-și recâștiga poziția de lider în instituțiile internaționale, alăturându-se comunității internaționale pentru a aborda criza climatică, COVID-19 și alte provocări comune.

Pe măsură ce SUA se reangajează în sistemul internațional, Ghidul președintelui Biden arată că SUA vor aborda amenințarea existențială reprezentată de armele nucleare, vor limita cursele costisitoare ale înarmărilor și își vor restabili credibilitatea ca lider în controlul armamentelor, acesta fiind motivul pentru care SUA au acționat rapid pentru a extinde Noul Tratat START cu Rusia. De asemenea, este planificat să se ia măsuri pentru a reduce rolul armelor nucleare în strategia de securitate națională a SUA, asigurându-se, în același timp, că descurajarea strategică rămâne solidă, sigură și eficientă. În plus, este declarată disponibilitatea pentru un dialog semnificativ cu Rusia și China, cu privire la o serie de dezvoltări tehnologice militare emergente care implică stabilitatea strategică.

În promovarea intereselor Americii la nivel global, sunt avute în vedere alegeri inteligente și disciplinate în ceea ce privește apărarea națională a SUA și utilizarea responsabilă a armatei, indicând, în același timp, diplomația ca instrument american de primă instanță.

Acestea sunt ideile principale din Ghidul strategic interimar de securitate națională al noului președinte american, emis, așa cum se precizează în documentul înșuși, la un moment de cotitură în care Statele Unite ale Americii se află în mijlocul unei dezbateri fundamentale despre direcția viitoare a dezvoltării lumii. De asemenea, se concluzionează că nicio națiune nu este mai bine poziționată decât SUA pentru a naviga în acest viitor.

Angajamentele ambițioase asumate de președintele american Biden sugerau că noua strategie va fi prezentată până la sfârșitul primului an de mandat. Acest lucru nu s-a întâmplat până în toamna lui 2022. Motivele sunt, probabil, înrădăcinate în marea dinamică a relațiilor internaționale și a mediului de securitate din ultimii ani și în agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei, care a început în primăvara lui 2022, aspecte care nu permit finalizarea dezbaterii privind evoluția globală și formularea unor texte precise, care să constituie noua Strategie națională de securitate a SUA.

În orice caz, în ultima decadă, în SUA, *Strategia națională de securitate* a fost definită ca un „document aprobat de președintele Statelor Unite care să dezvolte, aplice și coordoneze instrumentele puterii naționale cu scopul îndeplinirii obiectivelor care contribuie la securitatea națională” (*DOD Dictionary of Military and Associated Terms*, 2019, p. 150).

Experții sunt de părere că, de la sfârșitul celui de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, există deja șase mari scopuri pentru Strategia de securitate națională a SUA, anume: să contureze viziunea președintelui cu privire la rolul Americii în lume; să evidențieze principalele priorități de securitate națională ale președintelui; să ghideze, în linii mari, alocarea resurselor pentru departamentele și agențiile responsabile de securitatea națională; să prezinte, amicilor și inamicilor deopotrivă, strategia și politicile subsidiare de securitate națională ale Statelor Unite; să justifice bugetele departamentelor și agențiilor de securitate națională în fața Congresului; să ofere informații pentru dezbateră publică și să întrunească sprijinul popular pentru eforturile relative la securitatea națională a SUA (Pavel, Ward). Astfel, astăzi, pe măsură ce sfera scopurilor Strategiei naționale de securitate a SUA se extinde, rolul acesteia pentru securitatea națională a țării crește și mai mult.

CONCLUZII

Strategia națională de securitate a SUA este un document fundamental pentru securitatea națională a țării. Pe baza acesteia, se elaborează o serie de documente strategice subsecvente, cum ar fi Strategia națională de apărare, Strategia militară, Revizuirea posturii nucleare (Doctrina nucleară a SUA), Strategia națională de informații și multe altele.

O trecere în revistă a strategiilor naționale de securitate ale SUA de-a lungul anilor indică faptul că acestea au câteva elemente esențiale comune, precum: avizarea de către șeful guvernului; reflectarea corectă a valorilor naționale; articularea clară a intereselor naționale; declarația de viziune strategică; identificarea și evaluarea

provocărilor viitoare (Du Mont, 2019). Acestea sunt elemente ale celor mai multe strategii similare la nivelul întregii lumi.

De la adoptarea menționatului Act Goldwater-Nichols, în 1986, președinții americani au emis și au prezentat Congresului strategii naționale de securitate, practic, anual. După încheierea Războiului Rece, strategiile au fost elaborate ca documente neclasificate, fiind prezentate publicului și generând posibilitatea dezbaterii publice asupra tuturor aspectelor legate de securitatea națională a țării.

Astfel, ca urmare a evoluției strategiilor naționale de securitate și a analizei rolului avut de acestea pentru securitatea națională a SUA, putem concluziona că formularea și prezentarea acestora vizează îndeplinirea unor scopuri și mai largi – de la analiza mediului de securitate și a amenințărilor la adresa țării până la expunerea viziunii președintelui cu privire la rolul SUA în lume și câștigarea sprijinului popular pentru prioritățile declarate relative la securitatea națională a statului.

La începutul celei de a treia decade a secolului al XXI-lea, lumea se află, din nou, într-un moment cheie în ceea ce privește competiția strategică între Marile Puteri existente și resurgente. În aceste condiții, noua Strategie națională de securitate a SUA este așteptată cu un interes pe măsură.

Precizare:

Prezentul demers este sprijinit prin programul NSP SD, care a primit finanțare de la Ministerul Educației și Științei din Republica Bulgaria, prin acordul nr. Д01-74/19.05.2022.

BIBLIOGRAFIE:

1. Belova, G. (2007). *The new threats and security strategies of the US, NATO, the EU and the UN* (Новите заплахи и стратегиите за сигурност на САЩ, НАТО, ЕС и ООН), Военен журнал, бр. 4.
2. Președintele Biden, J.R., Jr. (2021). *Interim National Security Strategic Guidance*. White House, Washington.
3. Dale, C. (2008). *National Security Strategy: Legislative Mandates, Execution to Date, and Considerations for Congress*. CRS Report for Congress. Congressional Research Service.
4. Du Mont, M. (2019). *Elements of National Security Strategy*. Atlantic Council, 28 februarie, <https://www.atlanticcouncil.org/>, accesat la 2 august 2021.
5. Grevi, D. (2015). *The new US security strategy and its European projections* (Новата стратегия за сигурност на САЩ и нейните европейски проiecții), сп. „Геополитика“, бр. 3.
6. Каменаров, S. (2018). *US Military Strategy in the Age of “Global Chaos”* (Военната стратегия на САЩ в ерата на „глобалния хаос“), сп. „Геополитика“, бр. 1.

7. Lettow, P. (2021). *U.S. National Security Strategy: Lessons Learned*. Texas National Security Review, vol. 4, nr. 2, <https://tnsr.org/2021/04/>, accesat la 2 august 2021.
8. Pavel, B., Ward, A. (2019). *Purpose of a National Security Strategy*. Atlantic Council, 28 februarie, <https://www.atlanticcouncil.org/>, accesat la 2 august 2021.
9. Perov, I. (1989). *The Pentagon: a guarantee for victory in nuclear war* (Пентагон: ставка на победу в ядерной войне), Зарубежное военное обозрение, № 5, https://pentagonus.ru/publ/pentagon_stavka_na_pobedu_v_jadernoj_vojne/, accesat la 6 iunie 2020.
10. Sokolovski, V.D. et al. (1971). *Military Strategy* (Военна стратегия). София: Държавно военно издателство.
11. Taylor, M. (1961). *The Uncertain Trumpet* (Не надежная стратегия). Москва.
12. Department of Defense. (1972). *National Security Strategy of Realistic Deterrence*. Secretary of Defense Melvin R. Laird's Annual Defense Department Report FY 1973.
13. *DOD Dictionary of Military and Associated Terms* (noiembrie 2019).
14. Joint Publication 1, *Doctrine for the Armed Forces of the United States* (2013). Incorporating Change 1, 12 iulie 2017.
15. National Security Council. (1974). *National Security Decision Memorandum 242*, 17 ianuarie.
16. *National Security Strategy* (2015). Washington: The White House.
17. *National Security Strategy of Engagement and Enlargement* (1994). Washington: The White House.
18. *National Security Strategy of the United States of America* (2017). Washington: The White House.
19. Office of the Secretary of Defense, Historical Office. (2012). *Evolution of the Secretary of Defense in the Era of Massive Retaliation 1953-1961*. Cold War Foreign Policy Series, Special Study 3, septembrie 2012, pp. 5-6.
20. *Presidential Directive/NSC-59*(1980). Washington: The White House.
21. *The National Security Strategy of the United States of America* (2006). Washington: The White House.